

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Afrikalı Öğrencilerin Utangaçlık ve Sosyalleşememe Sorunu

Ezgi Nursemin SÖNMEZ¹

Öz

Türkiye'deki üniversitelerden lisans ve lisansüstü eğitim almak isteyen uluslararası öğrenciler, yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek için dünyanın çeşitli bölgelerinden Türkiye'ye gelmektedir. Üniversitelerin bünyelerinde kurulan TÖMER'lerde çok uluslu sınıflarda Türkçe dersleri almaktadırlar. Son yıllarda Türkçe öğrenmek için Türkiye'ye gelen Afrikalı öğrencilerin de sayısı artmaktadır. Çok uluslu sınıflarda öğrenim gören diğer öğrencilere göre Afrikalı öğrencilerin konuşurken daha çok utanmaları, sadece kendi aralarında iletişim kurmaları ve sosyal ortamlarda insanlarla iletişimi başlatma ve devam ettirmede zorlandıkları dikkat çekmiştir. Bu araştırmanın amacı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Afrikalı öğrencilerin utangaçlık ve buna bağlı olarak sosyalleşememe sorunlarını belirlemek ve çözüm önerilerini sunmaktır. Çalışma grubu İstanbul Aydın Üniversitesi TÖMER'de öğrenim gören B1 ve B2 seviyesindeki 7 kadın, 4 erkek olmak üzere 11 Afrikalı öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın

¹ Öğretim Görevlisi, İstanbul Aydın Üniversitesi Aydın TÖMER. ezgisonmez.18.96@gmail.com ORCID: 0000-0002-3975-2002

Geliş tarihi: 07.03.2021- Kabul tarihi: 05.09.2021

Kaynak Gösterme: Sönmez, E. N. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Afrikalı Öğrencilerin Utangaçlık ve Sosyalleşememe Sorunu. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 6(2), 195-221.

DOI: 10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v06i2003

verileri ilgili öğrencilere 6 maddelik yapılandırılmamış açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Bu bağlamda araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıdır. Elde edilen veriler problem cümlesinden yola çıkılarak içerik analizi ile çözümlenip değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde, Afrikalı öğrencilerin Türkçe konuşurken utandıkları ve hata yapmaktan korktukları için Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenirken utangaçlıklarının dil öğrenimlerini etkilediği sonucuna varılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çok uluslu sınıflarda öğrenim gören Afrikalı öğrencilerin utangaçlık ve sosyalleşememe sorunlarını çözüme kavuşturma sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yabancı Dil Olarak Türkçe, Afrikalı Öğrenciler, Utangaçlık, Sosyalleşememe.*

The Problem of Shyness and Socialization of African Students Learning Turkish as Foreign Language

Abstract

International students who want to study undergraduate and postgraduate education from universities in Turkey come to Turkey from various parts of the world to learn Turkish as a foreign language. They take Turkish courses in multinational classes in TÖMER's established within the bodies of universities. In recent years, the number of African students coming to

Turkey to learn Turkish has also been increasing. It has been noted that Compared to students of other nationalities studying in multinational classrooms, African students are more ashamed to speak, only to communicate among themselves and to initiate and maintain communication with people in social settings. The aim of this research is to identify the problems of shyness and consequent inability to socialize of African students who learn Turkish as a foreign language and to offer solutions. The working group is made up of 11 African students, including 7 women and 4 men at B1 and B2 levels studying at Istanbul Aydın University TÖMER. The data of the study were collected to the relevant students using a 6-point interview form consisting of unstructured open-ended questions. In this context, research is a case study of qualitative research methods. The data obtained were analyzed and evaluated by content analysis based on the problem sentence. When the data obtained were examined, it was concluded that their shyness while learning Turkish as a foreign language was an impressive factor in their language learning because they were ashamed to speak Turkish and afraid of making mistakes. It is thought that the results obtained from the study will contribute to the process of solving the problems of shyness and socialization of African students studying in multinational classes in Turkish teaching as a foreign language.

Keywords: *Turkish as a Foreign Language, African Students, Shyness, Inability to Socialize.*

Giriş

İnsan sosyal bir varlıktır. İnsanların öğrenme, iletişim kurma, kendini doğru ve açık olarak ifade etmesinin önünde bazı zorlaştırıcı engeller bulunur. Bu engellerden biri de utangaçlık ve sosyal ortama uyum sağlayamamadır.

Gard (2000) utangaçlığı, özellikle dikkatlerin üzerine çekilebileceği veya değerlendirme yapılabileceği sosyal ortamlarda endişe duyma ve sınırlandırılma duygusu olarak görmektedir (Akt: Özdemir, 2010: 22). Benzer olarak, Türkçapar (1999: 252) utangaçlığı; yeni veya tanımadığı insanlar karşısında tedirgin ve çekingen tavır alma olarak tanımlarken, Zimbardo (1979: 63) utangaçlığın yeni insanlarla tanışmayı, yeni arkadaşlıklar kurmayı güçleştirdiğini, kişiyi haklarını talep etmekten alıkoyarak fikirlerini ya da değer yargılarını ifade etmesini engellediğini, kişinin tepkilerine odaklanmasına neden olduğunu, net bir şekilde düşünmeyi ve etkili bir iletişimi güçleştirdiğini ifade etmektedir (Akt: Kahveci, 2015: 11). “Başkalarından çekinmek ya da onlarla iletişim kurmaktan kaçınmak yatkınlığı” (Mc Crosky ve Beatty, 1986) olarak tanımlanan utangaçlık, çekingenlik ve iletişim kurma korkusu gibi farklı kavramlarla da incelenmeye çalışılmıştır (Akt: Güngör, 1999: 18)

TDK (2021)’ye göre utangaç; “Bir topluluk içinde gereken güven ve cesareti kendinde bulamayan, rahat konuşamayan ve rahat davranamayan, sıkılgan, mahcup” olarak tanımlanır. Literatür incelendiği zaman utangaçlıkla ilgili ortak bir tanım yapılamamıştır. Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak utangaçlık, insanların iletişim kurmalarını zorlaştıran, bulunduğu ortamda kendini gergin hissetmelerini, duygularını ve

düşüncelerini belirtmekte zorlanma durumu olarak görülebilir. Utangaçlıkla ilgili sorun yaşayan insanların sosyal ortamlarda çekingen olma, kaygılanma, iletişimi başlatma ve sürdürme gibi sorunlar da yaşayabilirler. Bu konuda:

Zimbardo (1977), utangaçlığın sosyal ilişkiyi etkileme biçimini şu şekilde sıralamaktadır:

- Utangaçlık, yeni insanlarla tanışmayı, yeni arkadaşlıklar kurmayı ya da yeni yaşantılardan zevk almayı güçleştirir.
- Utangaçlık, kişiyi haklarını talep etmekten alıkoyarak fikirlerini ya da değer yargılarını ifade etmesini güçleştirir.
- Utangaçlık kişinin tepkilerine odaklanmasına neden olur.
- Utangaçlık, net bir şekilde düşünmeyi ve etkili bir şekilde iletişim kurmayı güçleştirir.
- Utangaçlık depresyon, kaygı ve yalnızlık gibi olumsuz duygulara eşlik eder.
- Utangaçlık, sahip olunan olumlu ve güçlü kişisel yönlerin başkaları tarafından da olumlu olarak değerlendirilmesini kısıtlar (Akt: Yüksel, 2002: 40).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde etkili bir dil öğretimi için öğrenenlerin etkili bir iletişim kurması oldukça önemlidir. Bu iletişim öğrenenin sınıf ortamında başlayıp daha sonra sosyal ortamlara kadar genişler. Türkiye’de Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yeni bir ülkeye gelmesi, farklı bir kültüre ve dile alışması, o dili konuşan yabancı insanlarla da iletişim içinde olması gerekir. Türkiye’de Türkçe öğrenen Afrikalı öğrencilerin bu sosyal ortamların dışında kalma ve sosyal çevrede

yine kendi içlerinde gruplaştıkları görülmüştür. Kozanoğlu'na (2006: 13) göre, “yeni oluşmuş sosyal ortamlarda bulunmak utangaçlığa en çok neden olan durumdur. Özellikle kişi kendini bu ortamda dikkatlerin odak noktası olarak hissediyorsa bu durumda utangaç ergenler utangaçlığı uç noktada yaşamaktadırlar.” ifadesiyle yeni ve yabancı ortamlarda özellikle ergenlerin çok fazla utanma duygusu yaşadığını belirtir. Afrikalı öğrencilerin sınıf ortamında bile içlerinde gruplaşma, diğer öğrencilerle az iletişim kurması ve Türk arkadaşlar edinememesi gibi sorunlar dili anlamsal boyutunda öğrenmelerini ve anlamlandırmalarını da geciktirebilir. Bu konuda Aksoy (2012: 64), “sosyal durumlarda ve ortamlarda utangaç çocuklar daha az konuşmakla beraber dil becerilerinde akranlarına oranla daha zor anlaşılır, bulanık ve daha geridir.” ifadesiyle utangaçlığın dil öğrenimindeki etkisini vurgulamıştır.

Zimbardo (1977), utangaç öğrencilerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

1. Faaliyetleri ya da sohbet başlatmada, soru sormada ve yeni deneyimler yaşamada isteksizdirler.
2. Belirsiz durumları planlamada ve tasarı yapmada isteksizdirler.
3. Sınıf arkadaşlarıyla utangaç olmayanlara göre daha az iletişim kurarlar.
4. Kuralları belli olmayan yapılandırılmamış etkinlikler utangaç öğrenciler için problem yaratır.
5. Bir girişimde bulunulması gerektiğinde utangaç erkekler kızlara göre daha fazla sıkıntı çekmektedirler. Utangaç erkekler daha az konuşup daha az göz iletişimi kurarken, utangaç kızlar baş sallayarak ve gülümseyerek tepki gösterirler.

6. Görüşme sırasında el kol hareketini daha az kullanırlar.
7. Daha fazla kurallara uyarlar. Arkadaşlarıyla öylesine dolaşmak yerine sınıfında oturmayı tercih ederler.
8. Utangaç öğrencilere öğretmenler tarafından daha az görev verilir.
9. Utangaç öğrenciler, utangaç olmayanlara göre daha az sosyal ödüller alırlar (Akt: Kahveci, 2015: 24).

Bu bilgilerden hareketle utangaçlık sorunu yaşayan öğrenenlerin sınıf ortamında iletişimi başlatma ve sürdürme, grup çalışmalarına dahil olma ve bir konuda sorumluluk almakta zorlanabilirler. Utangaç bireylerin sosyal ortamlarda bulunmadıkları için çok az arkadaşları vardır. Bu da onları yalnızlığa iter (Yüksel, 2005: 157). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yapılan sınıflarda öğrencilerin farklı farklı ülkelerden geldikleri ve çok uluslu sınıflarda öğrenim yaptığı göz önüne alınarak utangaçlık sorunu yaşayan öğrencilerin sınıf ortamında etkinliklere katılma, diğer arkadaşlarıyla sosyalleşmede yaşadığı sorunlar, konuşma becerisinin gelişiminde ve ilerlemesinde yaşanan problem görülmektedir. Bu durumdan hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Afrikalı öğrencilerin yaşadıkları utangaçlık ve beraberinde oluşan sosyalleşememe sorunu ve bu utangaçlıklarının dil öğrenimlerine etkisini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan araştırmada şu sorulara cevap aranmaktadır:

- Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Afrikalı öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların kaynakları nelerdir?
- Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Afrikalı öğrencilerin sosyal ve toplumsal hayatta Türklerle iletişimleri nasıldır?
- Utangaçlıkları dil öğrenimlerini nasıl etkilemektedir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Afrikalı öğrencilerin yaşamış oldukları utangaçlık ve bulunduğu ortama uyum sağlayamama sorununun dil öğrenimine etkileri araştırılmıştır. Afrikalı öğrencilerin utangaçlık sorununun sosyal hayata, Türkler ile olan iletişimine ve sınıf içinde olumlu ya da olumsuz etkisi incelenerek bu utangaçlık problemi nasıl ortadan kaldırılabilir ve bu konu ışığında alanda neler yapılabilir incelenmiştir.

Yöntem

Bu çalışmada durum çalışması yapılarak bir nitel araştırma gerçekleştirilmiştir. Durum çalışmaları gerçekte ortamda neler olduğuna bakma, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya koyma yoludur. Ortaya çıkan ürün ise, olayın niçin o şekilde olduğunun ve gelecek araştırmalar için daha detaylı olarak nelere odaklanmanın gerektiğinin keskin bir biçimde anlaşılmasıdır (Davey, 1991).

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul Aydın Üniversitesi TÖMER’de Türkçe öğrenen B1- B2 seviyesi öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcılara ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilere ait bilgiler

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11
Cinsiyet	K	K	K	K	E	E	K	K	E	E	K
Öğrenim D.	Lisans	Lise	Lisans	Lisans	Lisans	Lise	Lise	Lise	Lise	Lise	Lisans
Yaş	25	20	20	24	23	20	18	18	21	26	24
Ülke	Somali	Eritre	Tunus	Somali	Somali	Somali	Sudan	Fas	Cezayir	Somali	Sudan

Tablo 1'e göre 7 kadın, 4 erkek öğrenci ile çalışılmıştır. 11 katılımcıdan, 5 öğrenci lisans mezunu, 6 öğrenci ise lise mezunudur. Öğrencilerin yaş aralıkları 18 ile 26 arasındadır. Katılımcılardan 5 öğrenci Somalili, 2 öğrenci Sudanlı, 1 öğrenci Tunuslu, 1 öğrenci Faslı, 1 öğrenci Cezayirli, 1 öğrenci Eritrelidir. Araştırmada Somalili öğrencilerin nicelik bakımından üstünlüğü vardır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, Afrikalı öğrencilerin utangaçlık ve sosyalleşememe sorununa ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılandırılmamış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu toplam 6 maddelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Elde edilen veriler problem cümlesinden yola çıkılarak çözümlenip değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmada belirlenen sorulara ilişkin görüşmelerden elde edilen bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur.

Katılımcıların “Türkiye’de yaşadığınız sorunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Türkiye’de yaşanan sorunlara ilişkin bulgular

KODLAR	N
Dil Sorunları	8 Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11
Tek Yaşamak	1 Ö11
Ev ve Kira Sorunları	1 Ö4
Kültür Sorunları	2 Ö1, Ö11
Yemek Sorunları	1 Ö5
Hava Koşulları	1 Ö7
İşsizlik	1 Ö6
Sorun yok	2 Ö8, Ö9

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların önemli bir bölümünün en çok yaşadığı sorun dil sorunudur. Dil sorunlarından kaynaklı iletişim kurmakta zorlanmaları ile birlikte farklı bir kültüre alışmak, yemek, işsizlik, hava şartları, tek yaşamak ve barınma gibi sorunlar da görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda, 11 katılımcıdan 2’sinin, Türkiye’de sorun yaşamadığına ulaşılmıştır. Bu bağlamda bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ö1: Genellikle Türkiye’de yaşadığım sorunlar dil ve kültürle ilgilidir. Yeni öğrendiğim bu dili anlamak ve kültürüne alışmak beni zorladı.

Ö4: Türkiye'ye ilk geldiğimde ev ile ilgili sorunlar yaşadım. İnsanlar bana hiç yardım etmedi.

Ö6: Benim için Türkçe öğrenmek en büyük sorundu. Çok az insan tanıyordum ve yeni insanlarla tanışmıyordum. Aynı zamanda ekonomik sıkıntılarım ve işsizlik benim için sorundu.

Ö7: Önemli şeyler değil sadece hava çok soğuk ve Türkçe konuşmak benim için çok zor. İnsanlar beni anlamıyor.

Bu bulgulara dayanarak Afrikalı öğrencilerin yaşadığı sosyal, toplumsal ve dil kullanımını açısından yaşadığı sorunlara bakıldığında en çok *Dil ve Kültür* kaynaklı sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Dil ile ilgili yaşanan sorunların toplumsal hayatta da Türklerle iletişim kurmada zorlanmalarını buna bağlı olarak kendilerini ifade etme ve temel ihtiyaçlarını karşılamada zorlandıkları sonucuna varılabilir.

Katılımcıların Türklerle olan iletişimi ve sosyal ilişkilerine ait görüşleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Türklerle olan iletişimi ve sosyal ilişkilerine ait bulgular

KODLAR	N
İyi	3 Ö1, Ö2, Ö9
Yavaş yavaş alışıyor	4 Ö4, Ö5, Ö6, Ö8
İyi değil (Zor)	4 Ö3, Ö7, Ö10, Ö11

Tablo 3 incelendiği zaman Afrikalı öğrencilerin Türklerle iletişimi ve sosyal ilişkileriyle ilgili, Türklerle iletişim kurarken zorlandıkları ($n=4$), yavaş yavaş alıştıkları ($n=4$) ve iletişimi ve ilişkileri iyi ($n=3$) olarak

saptanmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Afrikalı öğrencilerin çoğunluğunun Türklerle iletişim kurarken zorlandığı, katılımcıların seviyeleri göz önünde bulundurulduğu zaman en az 6 aydır Türkiye’de olmaları sebebiyle yavaş yavaş Türklerle daha iyi anlaşmaya başladıkları görülmüştür. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: Türklerle iletişimim iyi şimdi her şeyi anlıyorum ve artık kültürlerine alıştım. Yani herkesle anlaşabiliyorum.

Ö4: Yavaş yavaş iletişim kuruyorum. Önceden benim ev arkadaşım yardım ediyordu, sonra her şeyi öğrendim ve Türkçe konuşmaya başladım. Her şey daha kolay oluyor.

Ö7: Türklerle iletişim kurmak bence zor. Çünkü Türkçe konuşmak zor, bu sebeple sosyalleşmek benim için zordur.

Ö11: Ben çok utangacıım bu yüzden konuşmaya başlamak benim için zordur.

Yukarıdaki bulgulardan yola çıkarak Afrikalı öğrencilerin Türklerle iletişim kurarken zorlanmalarının bireysel yaşadıkları problemler ve Türkçe konuşmanın zorluklarından kaynaklı olduğu sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların “Türklerle iletişim kurarken utangaç mısınız?” sorusuna görüşleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Türklerle iletişim kurarken utangaçlıklarına ait bilgiler

KODLAR	N
Evet	10 Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11
Nadiren	1 Ö7

Tablo 4'e bakıldığı zaman katılan 10 Afrikalı öğrencinin Türklerle iletişim kurarken utandığını, 1 öğrencinin nadiren utandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda bazı öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri verilmiştir:

Ö1: Evet, utangacım çünkü insanların tepkileri nasıl olacak bilmiyorum bunun için Türklerle iletişim kurarken çok utaniyorum.

Ö3: Evet, çünkü hiçbir şey bilmiyordum ve hata yapmaktan korkuyordum.

Ö6: Evet, her zaman utaniyorum.

Ö8: Genellikle utangacım çünkü yanlış yapmaktan korkuyorum.

Bulgulardan hareketle, katılımcıların büyük çoğunluğu Türklerle iletişim kurarken utandığı görülmektedir. Türklerle konuşurken hata yapmaktan korktukları ve bu yanlış yapma korkusu ile iletişim kurarken utandıkları sonucuna varılmaktadır. Bu bilgilere ek olarak iletişim kurarken ana dili Türkçe olanların, onlara vereceği tepkilerden çekindikleri için sosyal hayatta yeni tanıştıkları insanlarla iletişim kurmakta zorlandıkları sonucuna da varılmaktadır.

Katılımcılara sorulan “*Bu utangaçlığı nasıl yenebilirsiniz? Neler yapılabilir?*” sorusuna ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Tablo 5. Utangaçlıklarını yenmek için neler yapılabileceğine ait görüşler

KODLAR	N
Türkçe film ve dizi izlemek	3 Ö9, Ö10, Ö11
Türklerle iletişim kurarak	2 Ö2, Ö3,
Kendine güvenip cesur davranarak	2 Ö1, Ö6
İleri düzey Türkçe konuşarak	3 Ö4, Ö5, Ö10
Türkçe pratik yaparak	2 Ö7, Ö8

Tablo 5’ te “*Bu utangaçlığınızı nasıl yenebilirsiniz? Neler yapılabilir?*” sorusuna ileri düzey Türkçe konuşarak (n=3) ve Türkçe film ve dizi izleyerek (n=3) en çok verilen cevaplardır. Katılımcılar utangaçlıklarını yenmek için bunların yanında, Türklerle iletişim kurarak (n=2) ve Türkçe pratik yaparak (n=2), kendilerine güvenerek utangaçlıklarını yenebilecekleri sonucuna ulaşmıştır. Aşağıda bazı katılımcıların konuyla ilgili görüşleri şunlardır:

Ö1: Utangaçlığımı yenmem çok zor ama cesur olmamız lazım o zaman belki iyi bir iletişim kurabiliriz.

Ö2: Türklerle sohbet ederek ve iletişim kurarak.

Ö4: En büyük sorun dildi, onlarla İngilizce konuşuyordum ama Türkiye’de yaşayan insanların çoğu İngilizce bilmiyordu bu yüzden onlarla konuşamıyordum ve utanıyordum. Ancak ben pes etmedim, bir şeyi

almak istediğim zaman onu işaret ediyordum ve onlar anlıyordu. Zamanla daha iyi Türkçe konuşmaya başladım ve daha az utanıyorum.

Ö11: Çok film izliyorum ve pratik yapıyorum. En yakın arkadaşlarımla Türkçe konuşuyorum ve korkmuyorum.

Bulgulardan hareketle Afrikalı öğrencilerin utangaç olmalarının sebebi Türkçe konuşurken yaşadıkları sorunlar nedeniyle oluştuğuna varılabilir. Utangaçlık sorunlarını çözüm noktasında, Türkçeyi daha iyi anlayıp konuşmaları için gerekli çalışmalar yapılabilir.

Katılımcılara sorulan “*Utangaçlığınız sosyal hayatınızı nasıl etkiliyor?*” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Utangaçlığın sosyal hayata etkilerine ilişkin bilgiler

Kodlar	N
Olumsuz etki	8 Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11
Olumlu etki	1 Ö4
Etkisi yok	2 Ö5, Ö9

Tablo 6’da görüldüğü gibi katılımcılara sorulan “*Utangaçlık sosyal hayatınızı nasıl etkiliyor?*” sorusuna çoğunluk olumsuz etkiliyor (n=8) diyerek sosyal hayatta olumsuz etkiler yarattığını görülmektedir. Katılımcılardan sorulan soruya yönelik etkilemiyor (n=2) ve olumlu etkiliyor (n=1) yanıtları da alınmıştır. Bu durumdan yola çıkılarak Afrikalı öğrencilerin yaşadıkları sosyalleşememe ve utangaçlık sorununun onların

sosyal ilişkilerine anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Aşağıda bazı öğrencilerin detaylı görüşleri vardır:

Ö1: *Utangaçlığım sosyal hayatımı çok etkiliyor benim Türk arkadaşlar edinmemi ve sosyalleşmemi önüyor.*

Ö4: *Utangaçlık güzel bir şey, beni tanıyan insanlar bana saygı duyuyor.*

Ö8: *Olumsuz etkiliyor. İnsanlar hakkında önyargılı düşünmeme sebep oluyor. Bu da sağlıklı iletişim kurmamı engelliyor.*

Katılımcılara sorulan “*Utangaçlık dil öğreniminizi nasıl etkiliyor?*” sorusuna ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Utangaçlığın dil öğrenimine etkisine ait bulgular

KODLAR	N
Olumsuz Etkiler	7 Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö11
Etkilemez	4 Ö3, Ö6, Ö7, Ö10

Tabloda verilen bilgilere göre utangaçlığın dil öğrenimini üzerinde olumsuz etkisi olur (n=7) ve dil öğrenimine bir etkisi olmaz (n=4) görüşlerine ulaşılmıştır. Bu bulgulardan hareketle çoğunluk göz önüne alınarak utangaç olmanın Afrikalı öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken olumsuz etkisi olduğunu söylenebilir. Bazı öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri şöyledir:

Ö1: *Utangaçlığım çok fazla dil öğrenimimi etkiliyor. Utangaç olmasaydım daha iyi Türkçe konuşurdum.*

Ö5: Tanımadığım insanlardan utanıyorum ama sınıfta arkadaşlarımdan ve öğretmenimden utanmıyorum. Sınıfta Türkçe konuştuğum gibi tanımadığım insanlarla konuşmıyorum.

Ö6: Beni engellemiyor. Dil öğrenmek için bazen başka kişilerle konuşmaya gerek yok. Ayna karşısında kendi kendimize konuşabiliriz.

Ö7: Utangaçlık Türkçe konuşmamı olumsuz etkiliyor. Konuştuğum zaman korkuyorum çünkü yanlış bir şey söylemek istemiyorum. Eğer söylersem çok utanırım. Bu yüzden çok fazla konuşmuyorum.

Bu bulgulardan hareketle katılımcıların utangaç olmalarının dil öğrenimlerini zorlaştırdığı görülmektedir. Verilerden yola çıkılarak temel dil becerilerden olan konuşma becerisinde kendilerini geliştirmekte zorlanmaktadırlar. Utangaçlıklarıyla birlikte iletişim kurarken hata yapmaktan korkma, kaygılanma ve bu sebeplerden dolayı sınıf ortamında ve sosyal hayatta sosyalleşme sorunu yaşamaktadırlar.

Tartışma ve Sonuç

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek için Türkiye'ye gelen öğrencilerin yeni ve farklı bir kültüre alışma sürecinde yaşadığı birçok sorun gözlenmiştir. Bu sorunlardan biri yeni ortamlara girdikleri zaman utanmaları ve sosyal ortamlarda rahat davranışlar sergilemekte zorlanmalarıdır. Bu konuda Gibson (1990), yabancı öğrencilerin yaşadıkları sorunları şöyle sıralar: Yabancı öğrencilerin farklı ülkedeki yaşam biçimine uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu öğrencilerin yabancı bir çevreye uyum sağlamaları, iletişim güçlükleri, sosyal ve ahlaki

değerlerdeki çatışmalar, sosyal ve mesleki ilişkiler kurma, kendini yabancı hissetme, yeni eğitim sistemine uyum sağlama, bu öğrencilerin karşılaştıkları problemlerden bazılarıdır (akt. Güçlü, 1996: 102) Elde edilen veriler incelendiği zaman, Afrikalı öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları en büyük sorun dil sorunudur. Türkçe konuşmak ve kendilerini Türkçe ifade etmeleri onlar için zordur. Gedik (2015:101) bir araştırmasında, Afrikalı öğrencilerin en fazla zorlandıkları alanı zordan kolay doğru sıralama yaparak şu şekilde gösterir: Konuşma, anlama, okuma ve yazma. Afrikalı öğrenciler en çok konuşma becerisinde zorlanmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin kültürden kaynaklı yaşadıkları sorunlar, yemek, hava koşulları ve ev sorunları gibi daha kişisel sorunları olduğuna da ulaşılmıştır. Topal ve Tauscher’in (2020: 337) yaptıkları bir çalışmada uluslararası öğrencilerin yaşadıkları sorunları; oryantasyon eksikliği, Türklerle iletişimde sorunlar, eğitimin dair endişe, ekonomik durum ve sıra hasreti gibi başlıklar altında toplamış ve uluslararası öğrencilerin sorunlarının akademi ve sosyalleşme gibi sistematik meseleler olduğunu belirtmiştir.

Afrikalı öğrencilerin utangaçlık düzeylerinin sosyal hayata etkisi oldukça fazladır. Verilen cevaplar karşısında Türklerle konuşmanın ve iletişim kurmanın onlar için zor olduğu ve utangaçlıklarının sosyal hayatlarını etkilediği, yeni insanlarla tanışmalarını zorlaştırdığı sonucuna varılmıştır. Sınıf arkadaşları ve Türklerle iletişim kurmakta zorlanırlar bu yüzden arkadaş ortamlarından uzak kalıp yalnızlaşabilirler. Bu konuda Lamm ve Stepghan (1987) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin utangaçlık düzeyleri yükseldikçe yalnızlık düzeylerinin de

yükseldiğini, yani utangaçlık ile yalnızlık arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Araştırmada utangaç olup da kendilerini yalnız hissetmeyen ya da yalnız olup da kendilerini utangaç görmeyen öğrencilerin bulunduğu, ancak bunun araştırma sonucunu etkilemediği saptanmıştır (Akt. Yüksel, 2005). Yine benzer bir çalışmayı Gökçe'nin (2002: 89) lise öğrencilerinin utangaçlık düzeylerini yordanması konulu çalışmasında, öğrencilerin utangaçlık düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasında olumlu yönde bir anlamlı ilişki olduğunu saptamıştır. Yani, öğrencilerin utangaçlık düzeyleri arttıkça yalnızlık düzeyleri de artmaktadır. Yılmaz (2012: 50) "Ortaokul öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile utangaçlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi" incelediği çalışmasında yalnızlık ölçeği ile utangaçlık ölçeği arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bulunmuş, yalnızlık duygusu ne kadar yüksekse utangaçlık duygusu da yüksek bulunmuştur. Gökçe'nin (2002: 89) bir araştırmasında, öğrencilerin utangaçlık düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasında olumlu yönde bir anlamlı ilişki olduğunu saptamıştır. Yani, öğrencilerin utangaçlık düzeyleri arttıkça yalnızlık düzeyleri de artmaktadır. Benzer çalışma sonuçlarından da yola çıkarak, öğrencilerin utangaçlığı arttıkça yalnızlık düzeyleri de artmaktadır. Buna bağlı olarak Afrikalı öğrencilerin utangaçlıklarına bağlı olarak sosyalleşmede zorlandığı ve yalnız kalmayı tercih ettiği söylenebilir.

Utangaçlık ve sosyalleşememe sorunu yaşayan öğrencilerin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenimleri üzerinde katılımcılardan çoğunluğunun olumsuz etkilendiğine ulaşılmıştır. Hata yapmaktan korktukları, toplumda yanlış bir kelime söyledikleri zaman utandıkları ve

kaygılandıkları söylenebilir. Utangaçlık yaşayan Afrikalı öğrencilerin genellikle konuşma becerisinin gelişiminde olumsuz etkisi olduğuna varılmıştır. Tez (2017: 63)'in ulaştığı araştırma bulguları göstermiştir ki, utangaçlık konuşma kaygısının pozitif yönde önemli bir yordayıcısıdır. Aydın'ın (2016: 50) "Lise öğrencilerinin yabancı dil kaygısının farklı değişkenler açısından incelenmesi" adlı çalışmasında utangaçlığın, yabancı dil kaygısı üzerinde pozitif yönde bir etkisi bulunduğunu, utangaçlık arttıkça yabancı dil kaygısının da arttığını dile getirir. Aksoy'un (2012: 154) "Yabancı dil öğretiminde kaygı, utangaçlık, strateji ve akademik başarı arasındaki ilişki" üzerine yaptığı bir çalışmada yabancı dil öğrenme kaygı düzeyi ile utangaçlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu vurgular. Kendilerini utangaç olarak ifade eden öğrenciler yabancı dil öğrenmeye karşı kaygı duymuşlardır. Öğrencilerin ölçekte kendilerine sorulan "utangaç mısınız-değil misiniz" ifadesine verdikleri 155 cevaplar irdelendiğinde, yabancı dil öğrenme kaygı düzeyi ile utangaçlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bunların tersi bir sonuç olarak Bozkurt ve Torun'un (2019: 421) Afrikalı öğrencilerin kültürleşme stresi üzerine yaptığı bir çalışmasında katılımcıların Türkçeyi çok sık kullanmamakla birlikte Türkçe konuştukları zaman da kendilerini rahat hissetmeleri dikkat çekici bir sonuçtur. Ayrıca araştırma bulgularına bakıldığında katılımcıların uzun süredir Türkiye'de bulunmalarına rağmen Türkiye'ye ait hissetmemeleri katılımcıların kendi kültürlerine aşırı bağlı olduğu anlamına gelebilir.

Çalışmada tespit edilen bulgulardan yola çıkılarak, Afrikalı öğrencilerin çoğunluğunun Türklerle iletişim kurarken zorlandığına ve Türklerle

iletişim kurmaya yavaş yavaş alıştıklarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan, katılımcıların B1- B2 seviyelerinde olmasının yanında Türkiye’de yaşadıkları süre de göz önüne alınarak alışma sürecinde olduklarına ulaşılabılır. Utangaçlıklarının sosyal hayatlarını etkilediği arkadaş çevrelerini oluşturmalarını ve yeni insanlarla iletişim kurmalarını engellemektedir. Katılımcıların utanma sorununu, Türkçeyi daha iyi konuşarak yenebilecekleri ve bu sayede de sosyalleşebilecekleri tespit edilmiştir.

Öğreticilere Öneriler

- Öğreticiler, öğrenciler arasında ayırım yapmadan eşit ilgi göstermelidir. Sınıf ortamında bu eşitliği öğrencilere hissettirmelidir. Bu sayede öğrenciler kendini güven ortamında hissedebilir.
- Öğreticiler, utangaçlık sorunu yaşayan öğrencileri görmezden gelmeyerek onları ders sırasında etkinliklere dahil etmeli ve söz hakkı vermelidir.
- Utangaçlık sorunu yaşayan ve arkadaşlık ilişkileri kuramayan öğrenciler grup çalışmalarına dahil edilmeli ve görevlendirilmelidir.
- Öğrencilerin ilgili oldukları konular hakkında araştırma yapıp onların sevdikleri ve başarılı oldukları konularda ders planını düzenlenmelidir. Dikkat çekici, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlayabilecek etkinlikler tasarlanmalıdır.
- Öğrencilerin ortak vakit geçirmelerini sağlamak için etkinlik ve sosyal aktiviteler planlanmalıdır.

Çıkar Çatışması ve Etik Bildirimi

Çalışmada çıkar çatışmasına yol açacak herhangi bir husus bulunmadığını ve araştırmmanın tüm süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan ederim.

Kaynakça

- [1] Aksoy, M. (2010). *Yabancı dil öğretiminde kaygı, utangaçlık, strateji ve akademik başarı arasındaki ilişki*. Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- [2] Aksoy, M. (2012). *Yabancı dil öğreniminde kaygı, utangaçlık, strateji ve akademik başarı arasındaki ilişki*. Ankara Üniversitesi: Doktora Tezi.
- [3] Aydın, Y. (2016). *Lise öğrencilerinin yabancı dil kaygısının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Kırşehir, Yüksek lisans tezi: Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [4] Fikret Topal, S. T. (2020). Uluslararası öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar üzerine bir inceleme. *Akademik İncelemeler Dergisi 15(1)*, 309-336.
- [5] Gedik, E. (2015). Uluslararası Öğrencilerin Türkçe Öğreniminde Karşılaştıkları Güçlükler. *Uluslararası Öğrenci Sempozyumu*, (s. 95-108).
- [6] Gökçe, S. (2002). *Lise öğrencilerinin utangaçlık düzeylerinin yordanması*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara: Yüksek lisans tezi.

[7] Gökçek, T. (2003). The Application of Case Study Evaluations, Lynn Davey, Eric Clearinghouse on Assessment and Evaluation. *Elementary Education Online* 8(2), 1-3.

[8] Güçlü, N. (1996). Yabancı öğrencilerin uyum problemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Dergisi* 12, 101-110.

[9] Güngör, A. (1999). Utangaçlık Ölçeğinin Geliştirilmesi Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 17- 22.

[10] Kahveci, Ö. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının akademik başarı ve utangaçlık düzeylerine etki eden çeşitli değişkenlerin incelenmesi (Kastamonu Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi: Kastamonu Üniversitesi.

[11] Kozanoğlu, T. (2006). *Utangaçlıkla baş edebilme sosyal beceri eğitim programının ergenlerin utangaçlık düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi: Çukurova Üniversitesi.

[12] Özdemir, Z. (2010). *Lise öğrencilerinin prososyal davranışlarının; mizah, öfke ve utangaçlık düzeylerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi: Gazi Üniversitesi.

[13] Tez, Z. F. (tarih yok). *Yabancı dil öğrenme kaygısı, utangaçlık ve konuşma kaygısı arasındaki yordayıcı ilişkiler*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: Yüksek lisans tezi.

[14] Topal, F. ve Tauscher, S. (2020). Uluslararası öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar üzerine inceleme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(15), 309-336.

[15] Torun, B. U. ve Bozkurt, E. (2019). Uluslararası öğrencilerin kültürleşme stresi:Selçuk üniversitesinde okuyan Afrikalı öğrenciler üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 12(1), 405-424.

[16] Türk Dil Kurumu. (2021). Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı.

[17] Türkçapar, M. H. (1999). Sosyal fobinin psikolojik kuramı. *Klinik Psikiyatri*, 247-253.

[18] Yılmaz, M. G. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile utangaçlık düzeyleri arasındaki ilişki (İstanbul İli Tuzla İlçesi Örneği)*. İstanbul, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.

[19] Yüksel, G. (2002). Üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeylerini etkileyen faktörler. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 37-57.

[20] Yüksel, G. (2005). Türki cumhuriyetleri öğrencilerinin utangaçlık düzeylerini etkileyen faktörler: Gazi Üniversitesi örneği. *BİLİG*, Sayı:35, 151- 172.